

Особливості масових виховних заходів у роботі педагогічного коледжу

На всіх етапах розвитку освіти в Україні проблема підготовки фахівця високого рівня була актуальною. Такою вона є і понині. Відродити систему національної освіти за умов одночасного задоволення національно-культурних та національно-освітніх прав і запитів усіх громадян, забезпечити докорінне оновлення змісту освіти, органічну інтеграцію освіти і науки, формування у людини мотивації до набуття і вдосконалення знань протягом цілого життя покликана Національна Доктрина розвитку освіти в Україні у XXI ст.

У ній зазначено, що головна мета виховання полягає в тому, щоб передавати молоді соціальний досвід, багатство духовної культури народу, його національну ментальність, своєрідність світогляду і на цій основі формувати такі особисті риси громадянина України, як національна свідомість, розвинена духовність, моральна, художньо-естетична, правова, трудова, фізична, екологічна культура, розвивати індивідуальні здібності та таланти.

Виховання громадян в інтересах незалежної держави неможливе без врахування домінуючої ролі масових виховних заходів, як важливого чинника, що базується на національно-виховних традиціях українського народу, його самобутності. Тому, масові форми організації виховання є цінними. Завдяки їм вдається залучити до участі у виховних заходах значну кількість студентів, ці форми роботи мають великі можливості для активації навчання вихованців.

Вченими-педагогами здійснено ряд досліджень, присвячених формуванню особистості майбутнього вчителя під впливом масових виховних заходів (І. Бех, С. Дем'янчук, І. Зязюн, Н. Ничкало та ін.).

Питання теорії і практики позааудиторної виховної роботи знайшли відображення у працях таких українських вчених, як А. Алексюк, В. Білоусова, А. Бондар, С. Дем'янчук, М. Ярмаченко та інших.

Проблему організації позааудиторної роботи досліджували також В. Бабич, А. Бойко, Г. Глухова, В. Кузь, Н. Ничкало та інші. Методичні питання даної теми частково розглядали вчені Т. Дем'янчук, Л. Коваль, О. Сухомлинська, І. Смирнова та інші.

Метою статті є: з'ясувати сутність, види та найбільш поширені форми масових виховних заходів, специфіку їхнього проведення у вищих навчальних закладах.

Масовий виховний захід – це ряд подій, що взяті з реального життя конкретної соціальної спільності, а значить педагогічно організований виховний процес.

Педагогічна система виховання особистості студента має на меті єдність індивідуальних, групових та масових форм, що знаходяться у взаємозв'язку та взаємодії одна з одною. Кожна з названих форм виконує певну функцію в педагогічній системі і має рівноцінне значення по відношенню до інших форм. З цього випливає, що виключення будь-якої з вищеназваних форм зробить систему неповною.

Серед причин такого протиставлення можна назвати такі: нестабільність аудиторії масового заходу, епізодичність проведення та короткочасність педагогічного впливу масового заходу на аудиторію.

Отже, всі слабкі аспекти масових виховних заходів пов'язані з обмеженістю в часі і збідненістю змісту та стосуються основних компонентів педагогічного виховного процесу – цілей, завдань, змісту, форм і методів.

Розглянемо детальніше кожне з названих положень.

Нестабільність масової аудиторії – поняття відносне, тому що масовий виховний захід організовується з урахуванням інтересів і потреб конкретної аудиторії, тобто має точну адресованість. Сьогоднішня тенденція на поглиблення роботи з епізодичним відвідувачем передбачає диференційований підхід до кожного учасника виховного масового заходу.

У навчальних закладах проводяться дні відділень, олімпіади, фестивалі, конкурси та ін.

Для того, щоб підвищити виховну роль та ефективність різноманітних форм масової роботи у вищому закладі освіти, необхідно вивчити всі чинники, що впливають на формування особистості, не ізольовано, а у взаємозв'язку.

Науковці умовно поділяють їх на групи:

- макрочинники – суспільство, держава, світ;
- мікрочинники – сім'я, навчально-виховні заклади, громадські та релігійні організації, товариства, об'єднання ровесників, засоби масової комунікації та інші виховні інститути;
- мезачинники – етнокультурні умови і тип населення, в яких живе і розвивається людина.

При цьому ефективність педагогічного впливу перерахованих соціальних структур на особистість студента в певній мірі залежить від їхньої координації. Кожен масовий захід проводиться не сам по собі, а у зв'язку з

конкретною подією в житті студентів. Він є початком або закінченням великої справи. Студентові необхідно розуміти для чого проводиться даний виховний захід.

Таким чином, глибина і цілісність впливу масових виховних заходів на формування особистості майбутнього вчителя залежить не від одиничних, а від систематичних комплексних дій багатьох найефективніших форм, які відібрані на основі критеріїв позитивності та якості впливу.

Короткочасність виховного заходу має свої позитивні аспекти, тому що вимагає концентрації творчих сил студентів і їхнього яскравого впливу. Людина, яка виявила творчі здібності під впливом особливих обставин, вже ніколи не забуде про них. У подальшому житті молода людина буде намагатися взяти участь у діяльності, в якій вона досягла успіху, котра розкриває її здібності і впливає на формування її як особистості.

Для того, щоб масовий виховний захід мав бажану ефективність, необхідно провести підготовчу роботу, в якій би брали участь усі студенти. Виховна робота у вищому навчальному закладі повинна спиратися на самоврядування, самоорганізацію студентів. Студенти мають виявити самостійність, ініціативу, ерудованість.

Таким чином, масові форми позааудиорної виховної роботи мають не менший виховний потенціал, ніж групові або індивідуальні. Масовий виховний захід дає певні знання студентам, розвиває їхні вміння та навички до конкретного виду діяльності, впливає на формування особистості майбутнього спеціаліста.

Масовий виховний захід повинен проводитися за принципом: існує проблема, що потребує вирішення. Куратору треба розкрити суть проблеми і психологічно підготувати студентів до її сприймання, а в подальшому – вирішення. Їм будуть цікаві такі форми, як телеміст, засідання круглого столу, прес-конференції тощо, в основі яких навчально-дискусійна діяльність.

Суспільна цінність результатів соціальної творчості студентів полягає, перш за все, у формуванні особистості як суспільно-активного суб'єкта. Участь у масовому заході ставить студента в ситуацію вибору, примушує мислити нестандартно, фантазувати, активно співпереживати і діяти, розв'язувати творчі завдання «відкритого типу». Такі завдання передбачають повну самостійність у виборі способу їхнього розв'язання, дають можливість передбачити будь-які оригінальні шляхи вирішення проблеми.

Фізкультурні свята, вистави, конкурси, вікторини, змагання, олімпіади, фестивалі, диспути, конференції, екскурсії, вечори-зустрічі з цікавими людьми – все це форми реалізації величезного виховного потенціалу масової роботи зі студентами.

Ефективною формою виховання є інформаційна година. За змістом вона може бути оглядовою чи тематичною.

Інформаційну годину можна проводити у формі «круглого столу», телесту, прес-конференції, «живої газети», рекламного бюро, заочної подорожі тощо. Детально спланована та цікаво проведена інформаційна година сприяє розвитку у студентів інтересу до різних галузей знань, формує та зміцнює громадську позицію, національну свідомість, моральні якості, прищеплює майбутнім спеціалістам інтерес до поглиблення знань з різних галузей науки, культури, техніки і політичного життя держави.

Мета такої роботи – кваліфіковане роз'яснення студентам наукових, економічних, політичних, технічних досягнень, культурних подій і політичних питань, що виникають у процесі життєдіяльності. Інформування студентів треба здійснювати з урахуванням державницької ідеї, принципів науковості, актуальності, системності та пов'язувати із повсякденним життям народу.

Після інформаційної години доцільно провести її аналіз за такими питаннями: актуальність теми, рівень підготовленості, зацікавленість проблемою, активність студентів, необхідність і доступність матеріалу, об'єктивність фактів, рівень висновків і узагальнень, педагогічна доцільність і ефективність, шляхи формування переконань, рівень реалізації можливостей студентів і педагога.

Для обміну досвідом роботи доцільно проводити відкриті інформаційні години, доручаючи українознавчі теми викладачам українознавчих дисциплін, культурно-просвітницькі-вихователям-наставникам і т.д.

Найпоширенішою формою роботи є просвітницько-виховні години. Вони є важливим засобом формування національного світогляду, моральних якостей майбутніх спеціалістів.

Виховні години можна проводити у формі бесіди-дискусії, етичної бесіди, лекції, усного журналу, зустрічі з цікавими людьми. Просвітницькі виховні години, залежно від їхньої тематики, можна проводити за участю батьків. Доцільно вплітати в канву заходу пісні, вірші і т.п.

До підготовки просвітницько-виховних годин доцільно залучати студентів, враховуючи їхні здібності, нахили, бажання. Актуалізація студентського колективу є обов'язковим елементом виховного заходу. Педагог не повинен допускати пасивності, байдужості окремих студентів під час роботи. Потрібно пам'ятати, що процес виховання майбутніх спеціалістів проходить як в період підготовки, так і під час проведення виховного заходу.

Організовувати змістовну, цікаву просвітницьку виховну годину нелегко. Її проведенню повинна передувати ґрунтовна підготовка, зокрема, розробка плау-конспекту, підбір унаочнення, ТЗН, запрошення гостей, підготовка емоційних засобів впливу.

Досвід переконує, що студенти з великим інтересом слухають розповіді про героїчну долю борців за волю та незалежність, захоплюються витворами народних умільців України.

Ще однією з розповсюджених форм виховної роботи є читацька конференція. Водночас вона є важливим засобом пропаганди науково-популярної історичної та художньої літератури серед молоді. Конференція допомагає глибше зрозуміти зміст та образи літературного твору, мотиви і дії історичних героїв, особливості мови і стилю, прищеплює літературно-етичні смаки, звеличує духовний світ особистості.

Види читацьких конференцій різноманітні. Їх можна проводити на матеріалі одного або кількох творів на одну тему, з окремою літературною або науковою проблемою. Вибір теми визначають з урахуванням завдань національного виховання, навчального матеріалу, а також вікових особливостей студентів.

Для залучення якомога більшої кількості студентів до підготовки конференції, потрібно охопити їх різноманітною діяльністю через доручення: художнє оформлення альбомів, фотовітрин, фотомонтажів, випуск спеціальних номерів стінних газет і радіогазет, організація виставок, підготовка цитат і висловів з метою ілюстрації матеріалів, підготовка інсценівок, добір запитань для вікторин, організація виставки літератури.

Залежно від типу конференції, визначають структуру її проведення. Студенти можуть виступати з доповідями, повідомленнями, оцінювати моральні риси і вчинки героїв книг, аналізувати художні особливості і недоліки твору, робити висновки про його пізнавальне і виховне значення.

Зал для конференції оформляють відповідно до тематики. Доцільно розмістити літературну газету, альбоми, малюнки, оформити книжкову

виставку. Читацька конференція може завершуватись літературною вікториною, виконанням музичних творів на тему конференції, фрагментом вистави і т.п.

Тематичні вечори та вечори відпочинку посідають важливе місце серед форм позакласної виховної роботи, їх проводять на різні теми і присвячують історичним пам'ятним датам у житті українського народу, морально-естетичним проблемам, діяльності визначних вчених, художників, композиторів і т.п.

Цінність тематичного вечора в тому, що у його підготовці і проведенні беруть участь самі студенти. Вони мають нагоду виявити ініціативу, самостійність, ерудованість у виборі теми, запрошенні гостей, оформленні приміщення, підготовці книжкової виставки, номерів художньої самодіяльності.

Ефективною формою виховання студентів є вечори запитань і відповідей.

Визначаючи тематику вечора запитань і відповідей, необхідно врахувати рівень підготовленості лекторів, склад аудиторії, її готовність до сприйняття матеріалу, інтереси і запити молоді.

Для визначення тематики вечорів, які необхідно включати в план роботи навчального закладу, доцільно вивчити інтереси студентів шляхом анкетного опитування і бесід, виявити ті проблеми, які їх хвилюють і щодо яких вони відчують інтерес.

Урочиста частина вечора, як правило, завершується підбиттям підсумків. Корисно провести опитування, в процесі якого з'ясувати, що студентам сподобалось, що вони хотіли б послухати, наскільки їх задовольнили відповіді на запитання, якій темі вони хотіли б послухати, наскільки їх задовольнили відповіді на запитання, якій темі вони пропонують присвятити наступний вечір і що необхідно врахувати під час підготовки до нього, беручи до уваги особистісний підхід до вирішуваної нами проблеми.

Усний журнал як форма організації виховної роботи поєднує в собі живе слово з художніми і образними засобами. Усні журнали можуть бути різноманітними за тематикою і змістом. Їм притаманний інформаційно-пізнавальний характер. Вони можуть бути практичними або оглядовими, тобто розкривати одне запитання, або комплекс проблем. З їхньою допомогою пропонують передовий досвід, життя і діяльність визначних людей, державотворчі процеси, новини і досягнення науки, техніки, культури.

Журнал складається з кількох сторінок, кожна з яких є коротким усним повідомленням. Сторінки ілюструють експонатами, дослідями, поетичним словом, народною піснею.

Основні вимоги до журналу: актуальність, різноманітність форм, творчість організаторів, новизна матеріалу, емоційність, задоволення запитів студентів.

Ефективною формою роботи є екскурсія. Кожна екскурсія повинна мати пізнавальне і виховне значення. Щоб досягти цієї мети, треба подбати про належну підготовку екскурсії та її організацію.

Важливим внеском у формування національної культури молоді є екскурсії по пам'ятках старовини міст України. Такі екскурсії поглиблюють знання української історії і культури студентів, посилюють їхні патріотичні почуття, розвивають національну свідомість, гордість за свою землю.

Ще одним із важливих засобів виховання особистості студента є відвідування театру. З народною піснею, традиціями української та світової класичної музики, національним одягом, рисами характеру українців, побутом, живою народною мовою знайомлять молодь вистави.

Особливе виховне значення мають походи. Вони бувають пізнавальні, пошукові, туристичні. Завдяки їм розкривають історичні події і факти. У студентів під час походів формуються національна свідомість, громадянська зрілість, висока моральність, патріотичні почуття.

В організації позааудиторної роботи важлива роль належить куратору студентської академічної групи.

Отже, вищезазначене дозволяє зробити висновок про те, що масові форми організації виховання є цінними тому, що завдяки їм вдається залучити до участі у виховних заходах значну кількість студентів. Для того, щоб підвищити виховну роль та ефективність різноманітних форм масової роботи у вищих навчальних закладах необхідно вивчити всі чинники, що впливають на формування особистості, не ізольовано, а у взаємозв'язку (макрочинники, мікрочинники, мезачинники).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анікіна Т.О., Таран Н.Є. Науково-історичні передумови художнього краєзнавства у вихованні патріотизму // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 4. – С. 98–105.

2. Євтух М.Б., Галузинський В.М. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. – К.: Вища школа. – 1995. – С. 67–128.
3. Красовицький М.Ю. Виховна робота в школі: досвід, проблеми. – К., 1992. – С. 8.
4. Смирнов И.В. Управление воспитательной работой в вузе. – К.: Вищ. школа, 1984. – 47 с.
5. Шорин В.Т. Основні напрямки вдосконалення виховної та навчальної роботи у вищій школі. Педагогіка вищої школи. – Воронеж, 1969.
6. Яценко Т.С. Социально-психологическое в подготовке будущих учителей: Метод. пособие. – К.: Вища школа, 1987.